

Prvu temu zaokružuje sažetak istoimene diskusije, koju su moderirale A. F. Snyder i B. Sparti.

"Obnova: rekonstrukcija, revitalizacija" druga je tema koja obuhvaća 25 izlaganja i 4 sažetka. Tu su tekstovi o svečanosti zatvaranja i otvaranja Olimpijskih igara u Albertvilleu Sanje A. L'Hottelier, o revitalizaciji plesova svećenica u Okinavi u Japanu Chi-Fang Chao, o "starim-zaboravljenim-izgubljenim" plesovima Krete Mary Coros, o drevnim dvorskim plesovima u Beninu u Africi Anne Décoret, o folklornom životu u Rumunjskoj Zamfira Dejeua, zatim prilog Chaterine Foley o irskom plesnom zbivanju i instituciji *céilí*, Andrés Gombos piše o državnom priznanju za talentirane tradicijske izvođače u Mađarskoj, a Moira Laffranchini o obnovi plesa *timbila* u Mozambiku. Egil Bakka raspravlja o glasovima (voices) obnove, odnosno što sve utječe na konačni rezultat obnove, a Renaat Van Creanenbroeck govori o svom iskustvu istraživača i koreografa u obnovi mačevnog plesa. Christine Glauser naglašava zajedničke značajke pokreta obnove na primjeru sjeverne Grčke, dok Adrienne Keappler govori o *Pacifičkim festivalima umjetnosti*. Joann Kealiinohomoku promišlja teorijske postavke o novim funkcijama i kontekstima za stare plesne kulture. Slijede izlaganja Ioannisa Manosa o plesu kao sastavnom dijelu jednog političkog događaja u pokrajini Florina na sjeverozapadu grčke Makedonije, Andriya Nahachewskog o strategijama teatralizacije folklornoga plesa, Matsa Nilssona o obnovi folkloru u Švedskoj 1970-ih godina, zatim tekst Mohda A. Nora o procesu rekonstrukcije malajskih folklornih plesova od 1980-ih do danas. Colin Quigley prikazuje obnovu i istraživanje identiteta plesom u Transilvaniji, a Deidre Sklar obrađuje problem *indio* plesa u selu Tortugas u Novom Meksiku. Daniela Stavelová govori o folklorizmu u promjenljivom društvu na primjeru Češke Republike, dok Anne Von Bibra daje pregled obnove folklornog plesa u Njemačkoj od 1930. do 1940. Druga tema također završava sažetkom istoimene diskusije, koju su vodili C. Quigley i A. Nahachewsky. Završnu raspravu skupa o važnoj temi "vlasništva i prihvaćanja plesne tradicije" organizirala je i vodila Georgiana Gore, te se na kraju zbornika nalazi se kratak osvrt na tu raspravu.

Jedina slabija strana ovog bogatog i vrlo korisnog zbornika za struku i sve ljubitelje plesne umjetnosti su priložene fotografije, koje su uglavnom mutne, a neke čak i teško prepoznatljive.

Kao što je i primjereno kad je o plesu riječ, i ovaj rasplesani, nebesko plavi zbornik završava toplom, prijateljskom pjesmom A. Keappler.

Iva NIEMČIĆ

Dance in the field, Theory, methods and issues in dance ethnography, ed. Theresa J. Buckland, Macmillan Press Ltd., London 1999., 223 str.

Stalno proširenje discipline i raznolikost istraživanja plesa u "međunarodnoj areni plesne etnografije" urednica zbornika navodi kao osnovni razlog da se prvi puta u jednoj knjizi okupe tekstovi koji se tiču etnografskih praksi istraživanja plesa i sustava ljudskoga pokreta. Uz svoj uvodni tekst, u kojemu nas

upoznaje s područjem istraživanja plesa i pokreta, okupila je još 16 tekstova najuglednijih istraživača iz Europe i Sjeverne Amerike. Upravo zbog različitih zemljopisnih i intelektualnih polazišta znanstvenika, područje "plesne etnografije" doživljava sasvim otvorenim, naglašavajući slobodu kojom stručnjaci iz različitih znanstvenih područja mogu istraživati ples. Kao predavačica i voditeljica Odjela za plesna istraživanja Sveučilišta Surrey u Engleskoj, te, s druge strane, kao članica Studijske skupine za etnokoreologiju Međunarodnog savjeta za tradicijsku glazbu (ICTM), čiji su je skupovi i potaknuli na izdavanje ovoga zbornika, Theresa Buckland je izabrala tekstove čiji se autori, istražujući ples, uglavnom oslanjaju na teorijske postavke antropologije,

etnologije, etnomuzikologije i folkloristike. Tekstovi su podijeljeni u tri tematske cjeline: teorijske dimenzije, metodološki pristupi, te politika i etika, iako su svi prilozi protkani propitivanjem metoda i tehnika terenskoga istraživanja, načina dokumentiranja plesa kao i refleksivnošću, odnosno vlastitom kritičnošću autora. U prvom dijelu knjige prikazana su teorijska polazišta antropologije plesa (Adrienne Kaeppler i Drid Williams), autorica koje uvijek nanovo kritiziraju zapadnjačke, etnocentriističke načine razmišljanja i interpretacije, a koje su mnogo prije utjecaja post-moderne etnografije svoje studije usmjerile k istraživanju ljudskoga pokreta kao kulturom određene koncepcije, i koje uvijek s mnogo inspiracije postavljaju nova pitanja i otvaraju nova područja istraživanja obuhvaćajući ritual, rod, tijelo, identitet, spoznaje i iskustva, prilagodbu tradicije, izvedbu, estetiku, okrećući sve više svoje antropološke oči i k vlastitomu društvu. Takva antropološka metodologija ujedno se može okarakterizirati kao etnografska praksa pojedinca. Iduća dva poglavlja (Ance Giurchescu i Laszla Felföldija) ilustriraju pak timske prakse istočnoeuropskih etnokoreologa okupljenih u istraživačkim institutima Akademija znanosti u Rumunjskoj i Mađarskoj. U tekstu Rumunjske Ance Giurchescu, koja već niz godina živi u Danskoj, ujedinjeni su antropološki i etnokoreološki pristupi, čime se ujedno prikazuje i sve važnije nastojanje istraživača plesa da se služe metodama i teorijama različitih disciplina kako bi što cjelovitije osvijetlili kompleksan predmet svoga istraživanja. Nastojanje Egila Bakke da pronade starije izvođače da bi otkrio i rekonstruirao plesove iz prošlosti i oživio ih za ponovne izvedbe, osobna je priča jednog od europskih istraživača koji promatra ples unutar vlastite kulture, a istraživanja ponajviše temelji na povijesnim dimenzijama, što se rijetko nalazi u klasičnim antropološkim studijama plesa, a čime poglavlje o teorijama etnografije plesa postaje zaokružena cjelina, gotovo udžbenički uređena za sve koji se bave ili se kane baviti istraživanjem plesa. U drugome dijelu knjige autori se osvrću na iskustva terenskoga dokumentiranja, raspravljajući o notacijama i mogućnostima boljeg shvaćanja pokreta i plesa analizama koje se uz takve tehnike mogu ostvariti (Judy Van Zile, E. Jean Johnson Jones, Brenda Farnell), o tehnikama filmskoga snimanja plesa te stvaranja filma o plesu, čiji ritam prati ritam odvijanja različitih plesnih zbivanja (Felicia Hughes-Freeland), o potrebi vlastite kritičnosti istraživača koji promatra i sudjeluje u plesnim zbivanjima te ih bilježi i snima (Frank Hall), i, za razliku od detaljnih analiza isključivo plesa i glazbe kakve su prevladavale u mnogim donedavnim istraživanjima, o neophodnom pronicanju u *smisao* zbivanja tijekom kojega se pleše i glazbuje, kao osnovne jedinice za promatranje i analizu (Owe Ronström). U trećem dijelu knjige autori pružaju svoja viđenja terenskih istraživanja u namjeri da osvijetle političke i etičke dimezije koje se odnose na metodologiju. Iz ovih se priloga može shvatiti da polje istraživanja nije područje "jasno određeno diskursima iz prošlosti, ali ostavština intelektualnoga i političkog naslijeđa i dalje njime pluta". To potvrđuje praksa terenskoga istraživanja (Giurchescu, Felföldi, Andriy Nahachewsky) u zemljama koje su bile pod sovjetskim utjecajem, u kojima se često ogleda nacionalna ideologija, slično kao i u nas. U tekstovima se govori o politici i moći koja se ogleda tijekom istraživanja, pa i u znanstvenim interpretacijama (koje same nisu imune ni na rodne podjele), izbjegavajući činjenice s terena ovisno o njihovoj "težini" (André Grau). Raspravlja se o položaju istraživača (*insider* ili *outsider*) u vlastitoj zemlji, gdje se može biti i dobar kazivač (Maria Koutsouba) ili u potpuno stranoj zemlji gdje "pišući plesnu kulturu" (*writing dance culture* prema Cliffordovu i Markusovu terminu "Writing Culture") istraživanje s vremenom dosiže mnogo kompleksnije dimenzije od početnih (Georgiana Gore), te o nikad dovoljno stabilnoj odgovornosti znanstvenika kao "čuvara istine" koji rekonstruira značenja plesa (Buckland).

Obuhvaćajući plesne prakse iz Europe, Sjeverne Amerike, Polinezije, Tonga, Indonezije, Azije, Afrike i Australije, okupljeni tekstovi važan su prilog plesnoj

etnografiji. Po svojoj raznolikosti i znanstvenoj utemeljenosti dokaz su da područje istraživanja plesa i pokreta svojim dometima može biti vrijedan doprinos suvremenoj etnografiji uopće. Bogati bibliografski podaci uz tekstove dobar su putokaz svakom čitatelju, a reprezentativno Macmillanovo izdanje svojom opremom i praktičnim formatom upravo pozivaju na radost čitanja.

Tvrtko ZEBEC

Mirko Ramovš, Polka je ukazana, Plesno izročilo na slovenskem: Gorenjska, Dolenjska, Notranjska, Glasbenonarodopisni inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, Ljubljana 1992., 398 str.; Bela Krajina in Kostel, Ljubljana 1995., 243 str.; Prekmurje in Porabje, Ljubljana 1996., 318 str.; Vzhodna Štajerska, Ljubljana 1997., 414 str.; Od Slovenske Istre do Trente 1. del, Ljubljana 1998, 269 str.; Od Slovenske Istre do Trente 2. del, Ljubljana 1999., 255 str.; Koroška in zahodna Štajerska, Ljubljana 2000., 455 str.

U razmaku od devet godina, pod zajedničkim nazivom *Polka je ukazana*, Mirko Ramovš je priredio i njegova matična kuća, Glasbenonarodopisni inštitut iz Ljubljane, izdala sedam knjiga zapisa slovenskih narodnih plesova. Prva knjiga izdana je 1992. godine, sljedeća 1995., a preostalih pet u ritmu od jedne knjige godišnje, zaključno s 2000. Time se i Slovenija, premda s priličnim zakašnjenjem, priključila onim (ne tako brojnim) europskim zemljama koje su prikupile, usustavile, vrednovale i svekolikoj javnosti učinile dostupnim svoje ukupno tradicijsko plesno nasljeđe.

Sustavno terensko istraživanje i bilježnje plesnog folklora u Sloveniji započeo je 1934. godine France Marolt, koji je pri Glazbenoj matici osnovao Folklorni inštitut. Do kraja Drugoga svjetskog rata Marolt je bio jedini suradnik, a istraživanje folklornog plesa snažnije je potaknuto poslije rata. Tada je kao suradnik za ples zaposlena i Marija Šuštar, a

angažiranjem istraživača drugih struka zaživio je Glazbeno-narodopisni inštitut. Pri Institutu Marolt je osnovao plesnu skupinu, koja je slovenskoj javnosti trebala predstaviti slovensku plesnu baštinu. Iz te skupine razvio se studentski folklorni ansambl koji po svojem osnivaču dobiva ime "France Marolt" i koji, premda ustrojen amaterski, ozbiljno pristupa plesnoj i glazbenoj građi i svojom visokom izvedbenom razinom zapravo je slovenski nacionalni ansambl. Nakon Marolta mnoge godine, sve do odlaska u mirovinu 1965., studentski folklorni ansambl uspješno je vodila Marija Šuštar. Već sljedeće 1966. godine na njezino mjesto u Institut, ali i na čelo "Marolta", došao je Mirko Ramovš. Slovenci su tako uspostavili nužni kontinuitet sustavno organiziranog terenskog istraživanja i bilježenja plesne građe i njezina studijskog proučavanja. Održan je i osobni kontinuitet, svi navedeni etnokoreolozi proveli su na ovim poslovima puni radni vijek, a kao praktičari folklornog plesa angažirani su i u njegovoj scenskoj primjeni.

Kontinuirano i sustavno provedeno istraživanje plesnih tradicija Slovenaca, i onih u domovini i onih koji su ostali izvan matice, urodilo je bogatom prikupljenom građom, koju su kao tematske cjeline ili regionalne zbirke počeli izdavati F. Marolt, M. Šuštar i supruga F. Marolta Tončka Marolt. Ramovš je krenuo obrnutim slijedom i 1980. godine pod nazivom *Plesat me pelji* izdao antologijsku zbirku slovenskih narodnih plesova. Reprezentativnost građe u antologiji pokazuje da su već tih godina slovenski istraživači imali prikupljeno dovoljno vrsnih i pouzdanih podataka o plesnom nasljeđu Slovenaca i u matici zemlji i onih izvan nje. Knjiga je ubrzo rasprodana, a marljivi, uporni i sustavni Mirko Ramovš i nadalje nalazi dovoljno motiva za daljnje terensko i studijsko istraživanje.